

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

430048

Живан Милисавац

НАРОДНИ ДОБРОТВОР ПАВЛЕ ЈОВАНОВИЋ

Прештампано из
Темшварског зборника Матице српске
2/2000.

m 430048

10 = 177795847

Мат. бр. 883189

УДК 929 Jovanović, P.

Живан Милисавић

НАРОДНИ ДОБРОТВОР ПАВЛЕ ЈОВАНОВИЋ

Матица српска била је изненађена када је, 8. октобра 1851. године примила од арадског грађанина Јована Секулића писмо у коме је овај јављао да је умро арадски сенатор, адвокат Павле Јовановић и да је Матици оставио велику имовину ради оснивања стипендијске задужбине. Била је то стипендијска задужбина друга по реду, одмах иза Текелијине. У следећем писаном, према упутствима арадског адвоката Николе Савића 24. октобра 1851. стигао је и препис тестаментa.

ПОСМРТНА СЕОБА ПАВЛА ЈОВАНОВИЋА

Павле Јовановић је народни добротвор, оснивач стипендијске задужбине, друге по реду, одмах иза Текелијине.

Матица српска морала је бити пријатно изненађена када је 8. октобра 1851. године примила од арадског грађанина Јована Секулића писмо у коме је овај јављао да је умро арадски сенатор, адвокат Павле Јовановић и да је Матици оставио велику имовину ради оснивања стипендијске задужбине. У следећем писму, писаном, према упутствима арадског адвоката Николе Савића, 24. октобра, послао је и препис тестаментa.

О Павлу Јовановићу зна се веома мало, али о његовој задужбини знамо, захваљујући тестаменту и потом Матичиним записницима, све.

У тестаменту датираном 18. септембра 1851. у Араду оставио је цркви св. Петра и Павла 200 ф. ср. за парастос „који се има сваке године за мог оца, матер, сестру и мене држати”. Цркви за њене потребе оставио је такође 200 ф. ср. Свештенику Василију Сомбати завештао је 100 ф. Најзад, за свој погреб наменио је 800 ф. – све у свему 1.300 ф. сребра. Остала имовина, после намирења свих дугова и исплате легата наведених у тестаменту припала је стипендијској задужбини, намењеној студијама политехничких наука у Бечу или Прагу, а повереној управи Матице српске. Желео је да помагањем ваљаних српских младића помогне стварање техничке интелигенције у своме народу. Да би обезбедио потребан квалитет, у тестаменту је наредио да сваки питамац на крају године мора написати и Матици послати расправу из струке коју студира. Тестамент је зав-

ршио речима: „Надам се да ће мој народ овај малиј дар за своје потомство с оном љубављу примити са којом га ја приносим, и поуздано сам уверен да ће дотични моје жеље и моју последњу вољу као што треба и савесно испуњавати.”

Написавши своју последњу жељу и вољу Павле Јовановић је убрзо, исте године умро.

Када је извршена предаја имовине Матици српској, (1864), она је износила 33.839 ф. а.в.; крајем исте године 34.266, а крајем марта 1866 – 35.661 ф.а.в.

Основно писмо сачињено је 2. јуна 1876, али је Задужбина ступила у живот већ 1854, дакле док су парнице око оставине биле још у току. Тада су отворена два стипендијска места, а 1857. године број је повећан на три.

Прва два стипендиста били су Јован Марковић из Новог Сада и Љубомир Јовановић из В. Бечкерека. Из те задужбине је укупно, до првог светског рата, изашао 61 питомац, од којих је 49 студирало у Бечу, 11 у Прагу и 1 у Будимпешти (кад је тамо отворена политехничка школа). Многи од њих су постали познати инжињери, техничари или архитекти.

II

Док се о задужбини Павла Јовановића дакле зна све, захваљујући Матичиним записницима, у којима је веома педантно вођена евиденција о свим питомцима, како Текелијиним тако и Јовановићевим, о оснивачу Задужбине, Павлу Јовановићу, знамо мало, и то што знамо вероватно потиче из писама Јована Секулића, Јанковићевог повереника из Арада. Захваљујући њима знамо да је Јовановић био адвокат у Араду и градски сенатор, а такође и члан управе Српске црквене општине. И још да је рођен 1772. године, али је остало непознато да ли је рођен у Панчеву или Вршцу. Сада већ више није могуће проверити да ли је Секулић у наведеним писмима навео још који податак о личности Јовановићевој, јер тих писама у Матичином Рукописном одељењу више нема.

У великој Матичиној споменици (*МАТИЦА СРПСКА 1826–1926*) има једна белешка о Јовановићу у чланку *Добројвори Матице српске и њихове задужбине* из пера Љубомира Лотића, у којој се не каже ништа више. Напротив, у њој има и извесних нејасних па чак и нетачних тврдњи. Та белешка у целини гласи:

„Павле Јовановић рођен је 1782. у Панчеву или Вршцу, како пишу из Арада, а умро је у Араду године 1851. Не зна се какве је школе учио и где их је свршио. Био је градски сенатор у Араду, а то значи да је имао вишу школску квалификацију. Зна се да је био члан управе српске црквене општине у Араду. Нема ни његове слике ни описа лика му, јер га нико од живих није запамтио. На гробу који је опточен каменом, има споменик око три метра висине и на њему натпис: Добротвору српске омладине Павлу Јовановићу (1782-1851.) захвална Матица Српска. (!) Кад је старо гробље у Араду прекопано, земни остаци покојникови пренесени су на ново

гробље (године 1888) у присуству изасланика Матице Српске и тамо су поново сахрањени.”

Толико. Сажето, и не баш сасвим тачно.

Павла Јовановића спомиње и Љубивоје Церовић у књизи *Знаменији Срби у румунским земљама*. Њему се поткрала једна, не много значајна погрешка: уместо *йесѿаменѿи*, рекао је да је Јовановић написао 1851. године *основно ѿисмо*. И све је то углавном о тестаменту и питомцима; не и о оснивачу Задужбине.

Када сам био у Араду, 1992. године, распитивао сам се код мештана, у првом реду код тамошњег свештеника, а онда и код других интелектуалаца из Арада и Темишвара, и био сам непријатно изненађен да ми нико ништа није знао о њему рећи. Имао сам утисак да никада нису ни чули да је таква личност у Араду икад постојала.

Када се појавила књига *Каг Мориш ѿѿечече кроз ѿеро* (Букурешт 1991), чији су аутори Стеван Бугарски и Љубомир Степанов, веома сам се понадао да ћу из ње нешто сазнати и о Павлу Јовановићу. У књизи се налази попис знаменитих Срба рођених у Араду или су у њему живели извесно време. Под насловом *Дела љуге хвале* наведено је 29 имена, од Константина Михаиловића (из Островице) до др Душана Ј. Попова. Међу њима има веома значајних (Сава Текелија и неколико сликара - Стефан Тенецки, Никола Алексић), али и мање познатих и нама већ данас сасвим непознатих имена, што, наравно, не умањава вредност књиге. Но међу њима, нажалост, нема Павла Јовановића! А није да аутори књиге нису чули за овога народног добротвора. Чули и знали, али очигледно нису сматрали да и њега треба уврстити у галерију знаменитих Арађана.

У наведеном попису под насловом *Дела љуге хвале* добио је (заслужено) место и Александар Табаковић (1856-1888), који се 1874. уписао на Високу техничку школу у Бечу, онда постао питомац Задужбине Павла Јовановића, о чему је дословце речено: „Две године касније, на конкурс Матице српске за стипендију *Арађанина Павла Јовановића* (подвукао Ж. М.), од тројице кандидата (један од њих био је Никола Тесла), *исѿиш квалификација*’ (подвучено у књизи), стипендија је додељена Александру Табаковићу из обзира према његовим породичним приликама (отац му је био сиромашни берберин)”. Није споменуто да је у образложењу одлуке Матице српске стојало и то да је тај берберин имао на врату седморо деце и да је био без иметка, а нарочито да је поред те тешке сиротиње имао да издржи „тешку борбу да себе и своју породицу одржи као Србе у Араду, на периферији Српства, у мору Мађара и Румуна”. А то је, чини се, било пресудно за додељивање стипендије Табаковићу а не Тесли, иако ни Тесла није био баш у некаквом „центру Српства”.

Ауторима књиге *Каг Мориш ѿѿечече кроз ѿеро* поткрала се и једна грешка када је реч о Јовановићевим стипендистима: међу њих су уврстили и Милана (Емила) Табаковића, иако њега у списку Јовановићевих стипендиста нема.

Све је то ипак указивало на потребу да се у списак *Дела људе хвале* неизоставно уврсти и Павле Јовановић. Остаје нејасно зашто то није учињено. Тако ни у тој књизи нисмо нашли ништа што би на неки начин осветлило лик овог племенитог човека, заслужног како за Арад тако и за цело Српство.

III

Тешко је схватити чињеницу да се ни Матица српска није заинтересовала за личност која је, после Текелије, оставила најзначајнију задужбину у време када их је под Матичином управом било свега две: Текелијина (стипендијска) и Накина (књижевна). Јовановић је свакако знао за Текелијину, јер је Текелија остао у трајном сећању Арађана, и не само њих, а могао га је и лично видети и учествовати на његовом погребу, ако је у Арад дошао пре своје девете године.

После Текелијине смрти Матичини изасланици су често долазили у Арад и пре а и после револуције, дакле још за живота Павла Јовановића. А нема помена да је неко од њих походио старца (Јовановић је 1851. имао 69 година) или да га је уопште познавао или бар чуо за њега. Матицу је, на вест о Јовановићевој смрти и његовом тестаменту више занимало шта је од Јовановићеве имовине остало планираној задужбини него како је живео и од каквог је значаја његова личност била у животу Арада и нарочито арадских Срба. Оно што ми можемо закључити, такође у првом реду на основу тестаента, то је да је он живео повучено, да у Араду није имао никог од ближе родбине и да је био нежења, јер је цркви св. Петра и Павла оставио новац за свакогодишњи помен оцу, матери, сестри и себи. И још један доказ: оставио је 800 г. сребра за свој погреб, без ознаке коме је тај новац имао бити уручен.

А када је арадски адвокат Никола Савић, извршилац тестаента, почео да спроводи у живот његове одредбе, известио је Матицу 16. јула (п.н.) 1852. да су се јавили многи претенденти на Јовановићево наследство. Један од тих Павле Милинковић, који је претендовао на половину имовине, умро је већ 1853. године, а остао је Максим Јовановић, који је тврдио да је блиски рођак покојников, затим породица Грочански, која је такође полагала право на наследство по рођачкој линији. И један од прва два изабрана питомца, Љубомир Јовановић из В. Бечкерека, када му је због слабог успеха одузета стипендија (1856), жалио се и Матици и Намесништву у Пешти, позивајући се на сродство са оснивачем Задужбине. Оба претендента на Јовановићеву имовину, покренули су парнице за остваривање својих потраживања, и изгубили их у доста кратком времену: Грочански већ 1858, а Јовановић 1862.

Матица српска изаслала је у Арад Димитрија Јовановића, Александра Поповића и Јована Трифоновића да извиде како стоји ствар са Јовановићевом заоставштином и да предузму што је потребно да се имовина Задужбине обезбеди. Они су отишли у Арад 1853. године и по повратку су

известили Матицу о имовном стању Задужбине и о парницама покренутим против ње. Уз извештај су приложили и тестамент у оригиналу. Да ли су се интересовали и о завештачу, није познато, јер о њему у томе извештају нема ни речи. Исте године у Арад је ишао и Матичин фискал Јосиф Вишња, но у његовим извештајима нема речи о оснивачу Задужбине, што је и разумљиво, јер је он ишао да проучи правну страну покренутих парница. По свему судећи, нико од њих није се заинтересовао ни за гроб Павла Јовановића; ако ни због чега другог, а оно да се увере да ли је на погреб (подразумевајући и уређење гроба), рационално утрошено оних 800 фор. сребра, које је оснивач Задужбине завештао у ту сврху. Изгледа да ни Александар Табаковић, који је завршио архитектуру захваљујући новцу Павла Јовановића, није нашао времена да то учини. Њему заиста није остало много времена да се посвети своме добротвору, иако је у писму Матици 23. августа 1879, пошто је завршио студије, обећао „да неће заборавити српство и да ће се трудити да српском народу буде од користи”, јер је већ 1880. године умро.

Нико, дакако, од „рођака” Јовановићевих, који су га се сетили када је умро и када је требало делити његову имовину, није нашао за потребно да сачува трајнију успомену на њега. Њих је интересовало само његов новац. А питање је да ли је уопште ико од пријављених „рођака” икада имао било какве везе са Јовановићем.

Ни Матица српска није се понела другачије. И она се бринула само о наслеђу Задужбине, о расписивању натечаја за стипендисте и о њиховом учењу. И то је обављала коректно. Али за неколико деценија нико се у њој није сетио да посети гроб оснивача ове значајне задужбине.

IV

Гробље у коме је био сахрањен Павле Јовановић затворено је 1874. године, а вест о томе допрла је до Матице, како изгледа, тек 1887. године, у време када је председник Матице српске био Ђорђе Натошевић. Истовремено је Матица обавештена да још увек постоји могућност преноса посмртних остатака са старог у ново гробље. Председник Натошевић је тада подсетио чланове Управног одбора да је у томе гробљу сахрањен у своје време, пре 36 година, и народни добротвор, оснивач Задужбине за стипендисте, Павле Јовановић. Дописом од 2. новембра исте године умољен је градоначелник Арада др Јулије Шалац да изда дозволу за пренос и да изради да се у новом гробљу бесплатно одобри место за поновну сахрану. У писму је, наравно, речено да је Павле Јовановић био и градски сенатор. Истовремено је обавештен да су од стране Матице одређени секретар А. Хацић и фискал др Илија Вучетић да обаве пренос и да подигну споменик, молећи га да им у свему буде при руци.

Матица српска је можда била обавештена, или је претпостављала да на гробу није постављен достојан споменик, тек она је одлучила да га на новом гробљу подигне, и за то је одредила 1.000 фор. за шта је добила

одобрење Министарства просвете још 1. маја, што значи да је цео овај подухват започет још почетком исте године.

По наређењу председника Матичина благајна је издала на привремену признаницу 1.000 фор. фискалу Илији Вучетићу ради подмирења трошкова око преноса костију и подизања споменика.

V

Одређени Матични изасланици (А. Хаџић и др И. Вучетић) отишли су у Арад 4. новембра (п.н.) 1887, јер је пренос посмртних остатака из старог у ново гробље био допуштен само од 1. новембра до 1. марта сваке године. Градоначелник арадски дочекао их је најљубазније и с највећом предусретљивошћу. Одмах им је саопштио да је молба за пренос већ одобрена, да је Арадски магистрат решио не само да се место уступи бесплатно, него да се препушта Матичиним изасланицима да га сами одаберу, а опростио је и све таксе које се том приликом плаћају. Затим су код варошке капетаније предали молбу ради нужног поступка како у погледу ексхумације, тако и у погледу преноса посмртних остатака. И тамо су примљени пријатељски и са истом предусретљивошћу. После тога пријавили су се тамошњем српском свештенству, посебно председнику српске црквене општине Арси Петровићу, иначе градском мернику, који им је са перовођом општинским, учитељем Јованом Жупанским, био на помоћи у њиховом послу, и који им је за цело време њиховог боравка у Араду помагао да примљени задатак што боље обаве.

Када су се у Матици одлучили да се Јовановићу подигне споменик на гробу у новом гробљу, они су свакако сматрали да споменик постављен приликом погребне не одговара значају личности каква је био Јовановић, или да је можда зубом времена оштећен, или да би се могао оштетити приликом пресељења. Тешко да је ико у Матици могао претпоставити да на гробу тога великог добротвора никаквог споменика нема, и да је приликом сахране постављен само привремени дрвени крст, који је давно истроулио и нестао.

Отуда је највећу тешкоћу представљало пронаћи гроб Павла Јовановића у давно напуштеном и веома запуштеном гробљу. Од тамошњих Срба нико није знао рећи где се налази гроб овога народног добротвора. Најзад су наишли на некакву старицу, Персиду Маринковић, тамошњу поскурачу, која је тврдила да зна где се тражени гроб налази, јер је поред гроба Павла Јовановића сахрањен њен син. Како на означеном гробу није било никаквог обележја, изасланици су са неверицом примили обавештење старице. У прилог старичине тврдње изјаснио се и тамошњи парох Тодор Петровић, који је изјавио да би се и према његовом сећању ту заиста могао налазити гроб пок. Павла Јовановића.

Тако се исказу поменуте старице на крају потпуно поверовало. Она је, уз то, тврдила да је присуствовала сахрани пок. Јовановића, па се сећа да је сахрањен у тврдом храстовом сандуку и да је сандук положен у прос-

ту раку. Иако је од тога доба прошло доста времена, можда се и сандук још очувао, ако не сав, макар поједини његови делови.

Тада је одлучено да се означено земљиште претражи.

Пошто су претходно биле извршене све припреме, што је потрајало више дана, за ексхумацију и пренос посмртних остатака одређен је 27 октобар (9. новембар) 1887. године у два сата поподне.

Матичини изасланици учинили су све што се могло да се тај акт пијетета најсвечаније обави. Извршење тога чина предали су једном тамошњем погребном предузећу. Истовремено су умолили оба тамошња српска православна свештеника да чинодејствују, затим учитеља да присуствује томе свечаном чину са школском децом и тамошње мало певачко друштво да и оно учествује. А пре тога су, на Митровдан, у цркви објавили када ће се пренос обавити. То је учинило да се на дан преноса око цркве окупио знатан број српског грађанства, а оданде су сви заједно отишли на гробље.

У извештају је даље речено:

„Кад је тамо на месту, које је више поменута поскурача означила, гроб ископан, нашло се све онако као што је она обележила била, шта више на заклопцу од мртвачког сандука, који је још доста сачуван био, могло се сасвим јасно и разговетно прочитати име Павла Јовановића, и тако је тиме ван сваке сумње констатовано, да су то заиста земни остаци нар. добротвора Павла Јовановића. Из гроба извађене кости заједно са комадом од мртвачког сандука, на коме је име покојниково написано, смештене су у леп, нов метални сандук и пошто је свештенство прописане молитве читало, кренуо се спровод одатле на ново гробље, које је од старога доста удаљено.”

Матичини изасланици изабрали су погодно место, близу стазе а поред гроба другог једног народног добротвора, Гавре Јанковића, који је све своје имање оставио Српском народном позоришту. (И тога Гавру Јанковића узалуд ћете тражити међу знаменитим Арађанима у књизи *Каг Морши ѿишече кроз ѿро.*)

Када је поворка са Јовановићевим земним остацима стигла на ново гробље, свештеници су их опојали како налаже црквени обред, при чему је појало и арадско Певачко друштво. А када је сандук спуштен у гроб, Матичин фискал др Илија Вучетић одржао је кратак говор, у коме је у неколико речи изнео циљ доласка Матичиних изасланика и подвукао значај задужбине коју је покојник основао и поверио бризи Матице српске. У исто време препоручио је арадској општини да пази и чува гроб тога свог великог сина, који је оставио трајан спомен целом српском народу.

Том приликом освећен је и леп камени споменик, који су изасланици дали благовремено начинити. На споменик су положили венац цвећа начињеног од порцелана. Споменик је од „најтврђег сијамит-камена” и на њему су дали урезати следећи натпис: „Добротвору српске омладине Павлу Јовановићу 1782–1851 захвална Матица српска”. Тај натпис је стављен

на српском језику на оној страни према гробу, а на другој, према стази, на мађарском „да би могли и туђинци знати чији је то гроб”.

Остало је још да се око споменика постави ограда. Но како је изасланицима речено да није згодно тај посао предузимати зими, а и пошто би се и изасланици морали задржати у Араду још доста времена, они су одлучили да замоле председника Српске црквене општине Арсу Петровића да он прими на себе израду нацрта и предрачуна за ограду и да пошаље Матици на сагласност и одобрење. Онда би се њему могла поверити и сама израда.

Цео трошак посмртних остатака и подизања споменика стајао је 678 фор. 60 нов., а путни трошкови и дневнице изасланика 96 фор. 76 нов. за сваког. Према томе укупни трошкови износили су 872 фор. 12 нов.

Извештај изасланика у потпуности је прихваћен на седници Управног одбора Матице српске 14/26. новембра 1888. године.

Око саме ограде било је још извесне преписке и непредвиђених послова.

Арсеније Петровић јавио је из Арада 12/24. авг. 1889. да је ограда завршена, да је он њоме задовољан и да се нада да ће „и друштво ово бити с тим задовољно”, па је молио да се предузимачима Регдану и Славичеку исплати рачун, „који ће од прилике изнети 157 фор. 95 н.”. Управни одбор је 21. авг. (2. септ.) 1889. примио са захвалношћу извештај о довршењу ограде и дао налог да се трошак исплати на прописан рачун.

Арадски магистрат је, међутим, известио Матицу 1. маја 1891. да ограда на Јовановићевом гробу не одговара прописима које је град донео. Наиме, по варошком статуту „сме ограда на гробу бити само 30 цм. висока, а ограда око Јовановићевог гроба износи 60 цм.” Према томе, од Матице се захтевало да до 1. августа 1891. скрати ограду на 30 цм. Матица се овом захтеву морала повинovati и Управни одбор је на седници 4/16. маја 1891. одлучио „да се умоли Арсеније Петровић, кр. мерник у Араду, да тај посао изврши, пошто је он и споменик, што га је ово друштво народном добротвору Павлу Јовановићу подигло, наместио и око њега ограду поставио”.

Тако је, најзад, посао око премештања посмртних остатака Павла Јовановића окончан, и Матица српска је, најзад, после толико година, одала дужну почаст оснивачу задужбине из које је, под Матичиним покровитељством, изашао леп број стручњака и интелигенције у време када је српски народ у њима веома оскудевао.

Апел Матичиног фискала др Илије Вучетића као да није нашао јачег одјека код „захвалног потомства”.

Прошло је већ више од једног столећа откако је Матица српска одала посмртну почаст једном од веома заслужних људи за српски народ, за Матицу посебно. Међутим, у Матичиним просторијама нема портрета Павла Јовановића. Што је још тужније, у Араду, у коме је часно служио, за њега већ нико и не зна, чак ни они који су себи ставили у задатак да осветле прошлост града и краја који су дали српском народу леп број значајних

људи, јавних радника, уметника и уопште интелектуалаца без којих се не може замислити целовита историја српског народа. Међу њима је, без икакве сумње, на угледном месту и Павле Јовановић.

А и ми данас, када се толико, полаже на корене властитог народа, принуђени смо да поставимо питање и себи, и Матици српској, и грађанима Арада: ко је, у ствари, био Павле Јовановић?

И још једно питање: да ли ће и ово његово друго боравиште постићи иста судбина као и оно прво?

Ово разматрање могао бих завршити унеколико измењеним питањем великог словеначког песника Отона Жупанчича: „Знаш ли, народе, свој дуг?”

Živan Milisavac

PAVLE JOVANOVIĆ – EIN WOHLTÄTER DES VOLKES

Zusammenfassung

Pavle Jovanović, aradischer Senator und Rechtsanwalt, gründete testamentarisch eine Stiftung zur Verleihung von Stipendien, der Reihe nach die zweite, gleich nach der Stiftung des Tekelije. Die Abschrift dieses Testamentes gelangte 1851 nach dem Tode Jovanovićs in die Matica. Alle Geldmittel und sein gesamter Besitz, ausgenommen 1.300 Forint für die Kosten der Beerdigung und der Totenmesse und für kleinere Vermächtnisse an einzelne Personen, fielen an die Stiftung zur Verleihung von Stipendien für polytechnische Studien in Wien oder Prag und wurden der Matica Srpska anvertraut. Jovanović bestimmte auch die Bedingungen, die Kandidaten zu erfüllen hatten. Die Höhe der Stiftung belief sich in den sechziger Jahren des 19. Jahrhunderts auf 35.000 Forint. Schon im Jahre 1854 wurden zwei Stipendien verliehen. Aus dieser Stiftung gingen bis zum Ersten Weltkrieg 61 Stipendiaten hervor.

Über Pavle Jovanović ist sehr wenig bekannt; in seinem Geburtsort Arad gibt es keine Erinnerungen mehr an ihn. In der sehr dürftigen Literatur sind viele falsche und un schlüssige Angaben über ihn zu finden. Auch in der Matica selbst herrscht eine gewisse Nachlässigkeit in Bezug auf diese bedeutende Persönlichkeit. Die vorliegende Arbeit soll grössere Lücken in der Biographie von Pavle Jovanović füllen und unkorrekte Einzelheiten richtigstellen.

Der Friedhof, auf dem Pavle Jovanović beerdigt wurde, wurde 1874 geschlossen. Drei Jahre später hat man in der Matica beschlossen, seine sterblichen Überreste zu überführen und ihm an der neuen Grabstelle ein Denkmal zu errichten.

Živan Milisavac

BINEFĂCĂTORUL PAVLE JOVANOVIĆ

Rezumat

Pavle Jovanović, senator arădean și avocat, a înființat o bursă prevăzută prin dispozițiile testamentare, respectiv prin legat, cea de-a doua bursă de acest gen, imediat după cea oferită de Tekelija prin testamentul a cărui copie a sosit la Matica în anul 1851, după decesul donatorului Jovanović. Toate mijloacele și averea, - în afară de 1.300 de forinți care au fost prevăzuți pentru achitarea cheltuielilor pentru înmormântare și parastas, precum și pentru alte legate mai mici acordate unor personalități, - au fost încredințate instituției Matica srpska cu scopul de a oferi burse pentru studierea științelor politehnice la Viena sau Praga. Jovanović a prevăzut și condițiile pe care trebuie să le îndeplinească viitorii bursieri. Valoarea bursei în anii '60 ai secolului al XIX-lea a fost de circa 35.000 de forinți. Deja în anul 1854 s-au oferit două burse. Până în preajma Primului Război Mondial de mijloacele din acest fond au beneficiat 61 de persoane.

Despre Pavle Jovanović se știe foarte puțin; în orașul său Arad amintirile despre această personalitate au fost date unitării. În literatura, de altfel, destul de săracă referitoare la Jovanović, există o serie de date neclare și greșite. Chiar și instituția Matica srpska este indolentă față de această personalitate importantă.

Lucrarea de față vine să completeze o bună parte din bibliografia lui Pavle Jovanović și să rectifice unele detalii greșite.

Cimitirul unde a fost înmormântat Pavle Jovanović nu se mai folosește din anul 1874. Trei ani mai târziu, Matica srpska a hotărât ca rămășițele pământești a lui Jovanović să fie deportate și la noul mormânt să-i fie ridicat un monument.

I
J
J
C
C
П
T
J
B
П

10

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

БМС

III 430048

000883189

COBISS e